

1

STELLA

Parijs

Ik pak Adams hand beet en trek hem met me mee terwijl ik links afsla, een wat duistere Parijse steeg in. Aan weerszijden rijzen gladde, beige kalkstenen muren op, die er aan de onderkant smoezelig uitzien door de uitlaatgassen van motoren en auto's – al zullen die hier hooguit een voor een passeren, de steeg is te smal om ruimte te bieden aan tegenliggers.

Adam gaat achter me lopen. Er is hier geen stoep, even verderop is een bocht, en de hoge gebouwen belemmeren het uitzicht. Voor de zekerheid blijven we dan ook maar zo veel mogelijk aan de kant. We weten dat de auto's hier niet voor je stoppen, daarvoor hebben we ons in het Parijse verkeer al te vaak uit de voeten moeten maken.

Ik houd mijn pas in om mijn man te wijzen op een hoop bruine derrie tussen de straatkeien. Het is eind juni, een lichte bries draagt een mengeling van zomerse stadsgeuren aan: gebakken brood, bloeiende geraniums, heet asfalt en hondenpoep.

'Pas op dat je er niet in stapt.'

Als hij zijn voet ook maar een paar centimeter verder had neergezet, zat zijn zool nu onder, maar hij klaagt niet dat het maar net op het nippertje was. Hij begint ook niet over de dubieuze aanblik van de steeg, of over de vele eethuisjes en restaurants die we onderweg al zijn gepasseerd. Als het om eten gaat, vermijd ik bij voorkeur de gebaande paden.

'Ik hoop alleen maar dat het er nog is,' zeg ik. Want dat is niet gegarandeerd en daar heb ik mijn man dan ook op voorbereid.

Adam is een planner. Hij begint zijn dag het liefst met het in gedachten doornemen van wat hij die dag op het programma heeft staan, een programma dat weinig ruimte biedt voor spontane invallen. Zijn agenda is een in kleuren gecodeerd kunstwerk. Hij past zich het makkelijkst aan wijzigingen aan wanneer hij daar van tevoren van op de hoogte is gebracht.

Maar in dit geval heb ik niet kunnen reserveren. Het is eeuwen geleden dat ik er voor het laatst ben geweest en ik kan me de naam van het eethuisje of het adres niet eens herinneren, alleen waar het ongeveer was. Het is zeker niet uitgesloten dat het niet langer bestaat.

‘Dat hoop ik ook, vooral als het eten daar echt zo goed is als je hebt beloofd. Ik wil weleens meemaken hoe het is om tussen de appels te vallen.’

Een ongelooflijk chique Parisienne die ik ooit kende had me erover verteld. Ik had niets van haar geestdrift begrepen, tot ze me overhaalde om de *galette trois fromages* te proberen. Ze had gelijk gehad: ik had kunnen sterven na mijn eerste hap, zo hemels lekker. Tussen de appels vallen is de letterlijke vertaling van *tomber dans les pommes*, een Franse zegswijze voor ‘flauwvallen’.

Vóór ons komt een motor de bocht om gescheurd, een van top tot teen in zwart leer gestoken figuur raast vol gas op ons af. We drukken ons tegen de muur en wachten tot hij voorbij is gezoefd, zo rakelings langs ons heen dat mijn kleren en haren ervan wapperen. Adam heeft zijn vingers zo strak als een handschoen om die van mij gewikkeld.

‘Hoe ver nog?’ vraagt hij wanneer het brullen van de motor is weggestorven. De zonnebril die hij bij een goedkope toeristenwinkel in Portofino heeft gekocht, is tot halverwege zijn neus gegleden. Hij kijkt me over de rand ervan aan. ‘Ik ben uitgehongerd.’

Met een grijns trek ik hem weer mee. ‘We zijn er bijna. En je bent altijd uitgehongerd.’

Zijn onverzadigbare eetlust is een van de eigenaardigheden van mijn man die ik zo heerlijk aan hem vind, net als zijn knobbelige

vingers en zijn pietepouterige kleine tenen, zijn gewoonte om in de auto en onder de douche in zichzelf te praten, en die uitdrukking die hij op zijn gezicht krijgt wanneer hij aan het onderhandelen is over een kostbaar stuk antiek: triomf vermengd met kinderlijke verwondering. De afgelopen dagen in Parijs hebben we heel wat afgestruind, van eethuisje naar *brocante* naar *boulangerie* naar *marché aux puces* naar *crêperie*, met slechts tussendoor een glimp van de Seine of de Eiffeltoren – en dat vond ik helemaal prima. De bezienswaardigheden heb ik allemaal toch al gezien, meer dan eens.

‘Ik spreek niet in Europa met je af om daar de toerist te gaan uithangen,’ had ik hem verteld toen we het idee kregen voor dit avontuur: om een vakantie achter de zakenreis van Adam aan te plakken. ‘Ik reis je achterna om samen de Europese manier van leven te ervaren. Om te eten waar de mensen die er wonen eten. Om te winkelen waar de mensen die er wonen winkelen. En we leren wat standaardzinnen om mensen in hun eigen taal te kunnen aanspreken. Geloof me, dat maakt zoveel verschil wanneer je een reservering wilt boeken of in een winkel geholpen wilt worden. Ik wil dat mensen denken dat we daar thuishoren.’

Niet dat Adam het soort Amerikaan is die rondbanjert in witte sportschoenen onder een te wijde broek en een poloshirt, of het soort dat luidruchtig loopt te klagen dat er niemand Engels spreekt. Adam draagt niet anders dan strak gesneden broeken en afgedragen brogues, en in zijn klerenkast hangen alleen overhemden met kraag. Hij geeft de voorkeur aan ingetogen boven uitgelaten, aan donkere effen tinten boven kleurrijke motieven. Ook dat is iets wat me in hem aantrekt, dat hij zich kleedt alsof hij zo uit een Italiaanse film uit de jaren vijftig is weggelopen. Wanneer hij waar ook ter wereld een antiekwinkel binnenloopt, valt hij nooit uit de toon.

En hij spreekt uitstekend Frans.

De steeg komt uit op een klein plein met in het midden een laag gelegen parkje zo groot als een postzegel, waar een gestage stroom toeterende auto's en grommende motoren zich agressief omheen beweegt. Op het gras slenteren wat mensen rond, andere

laten zich voortsleuren door hun aangelijsde hond of maken een praatje bij de spetterende fontein. Goedgeklede mensen, vrouwen met volumineuze kapsels en hooggehakte schoenen, mannen in linnen jasjes, compleet met elleboogstukken. Dit is het zesde arrondissement. Een wijk vergeven van de paleizen, eeuwenoude kerken en miljoenen kostende appartementen, zoals hier rondom dit plein. Dat kun je zien aan de overdadig gevulde bloembakken voor de ramen, aan de rijkversierde art-nouveaurelingen van de Franse balkons, waarvan de dubbele deuren wijd openstaan om een briesje binnen te laten.

Adam kijkt niet omhoog, maar neemt de restaurantjes op de begane grond in zich op. ‘Welke is het?’

Ik wijs een piepklein terrasje aan, overdekt door een geel met wit gestreept zonnescherf, waar drie wankele tafeltjes opeengepropt staan tussen twee betonnen plantenbakken waaruit een weelde aan knalroze bougainville ontspruit. Rechts daarvan staat een houten deur open. Nergens een naam, nergens een menu. En geen toerist te bekennen.

Oftewel: perfect.

‘Ga daar maar vast zitten.’ Ik wijs naar de tafel het verst weg, waar een ouder stel dat koffie heeft zitten drinken net weggaat. De vrouw staat al en zoekt haar spullen bij elkaar, terwijl haar man een kleurrijk eurobiljet op het schoteltje legt en het kopje erbovenop zet. ‘Dan ga ik binnen tegen de kok zeggen dat hij voort moet maken.’

We hebben er een uur voor uitgetrokken om hier te eten, geen seconde langer, om zonder haasten onze vlucht van vijf uur vanmiddag te kunnen halen. Als we het de portier van het hotel hadden gevraagd, had hij ons naar het Café de Flore of Les Deux Magots gestuurd, beruchte toeristenvallen waar ze twintig euro rekenen voor een bak slappe koffie. De laatste maaltijd wordt de beste maaltijd, heb ik Adam beloofd, als perfecte afsluiter van wat een fantastische reis is geworden.

Amsterdam. Malta. Bilbao. De Amalfikust. Luxemburg. Parijs. Zes landen, tien bestemmingen, eenentwintig glorieuze dagen

waarin we zigzaggend al mijn favoriete plekjes in Europa hebben bezocht, plaatsen waar ik al tientallen keren eerder ben geweest. Maar dit keer was ik er met Adam.

Wat ik ook zo geweldig vind aan mijn man? Dat hij net zoveel van reizen houdt als ik.

Bij binnenkomst word ik getroffen door een bedwelmende geur van koffie en kaas en braadvlees. Het is nog aan de vroege kant, maar het personeel is al ijverig in de weer met voorbereidingen voor de lunchdrukte. Mijn Frans beperkt zich grotendeels tot zelfstandige naamwoorden, waarin ik zo goed en zo kwaad als het gaat mijn excuses aanbied voor onze haast en probeer over te brengen dat ik niet uit de stad kon vertrekken zonder mijn man kennis te laten maken met de beste galettes van heel Parijs. De ober kijkt me vragend aan en schudt langzaam zijn hoofd om aan te geven dat hij geen wijs kan worden uit mijn ongrammaticale brij. Maar de kok maakt met een knipoog duidelijk dat hij de boodschap heeft begrepen.

Wanneer ik weer terugkom heeft Adam zich al geïnstalleerd. Hij zit met zijn rug zo dicht tegen de bougainville aan dat de planten zich over zijn schouders hebben gedrapeerd en de fuchsiaroze bloemen als vlechten langs zijn hagelwitte overhemd neerhangen. Met zijn grote lichaam zit hij daar op een iel houten klapstoeltje, verdiept in iets op zijn telefoon. Ik blijf even staan om het beeld in me op te nemen. Die weerbarstige opstaande lok van zijn donkere haar, zijn baard van een paar dagen die je geen stoppelbaard meer kunt noemen, zijn lange benen die hij in de ochtendzon ontspannen heeft uitgestrekt.

Mijn echtgenoot is een mooie man om te zien, maar het mooist aan hem is dat hij zich daar niet van bewust is. Hij merkt het niet dat alle ogen zich op hem richten wanneer hij een ruimte binnenloopt, het valt hem niet op dat alle hoofden zijn kant op draaien. Ik heb hem er eens op gewezen toen we elkaar nog maar pas kenden. Hij zei toen dat ze niet naar *hém*, maar naar *mij* keken. Die dag ben ik verliefd op hem geworden, omdat hij wel aandacht krijgt, maar die nooit opeist.

‘De galettes komen eraan.’ Ik laat me op de stoel tegenover hem zakken. Op het scherm van zijn telefoon flitst iets beiges en groens voorbij, een foto van iets ouds. Een soort antiek bouwkundig ornament. Van het soort dat hij in zijn winkel verkoopt, zo te zien. ‘Je nieuwe troetelkindjes aan het bewonderen?’

Parketvloeren en terracotta tegels, glad van ouderdom. Schoorsteenmantels en zuilen, met gebeeldhouwde heraldische leliën. Vergulde spiegellijsten en glas-in-loodramen en deuren in Louis XIV-stijl. Dat zijn zijn troetelkindjes, inrichtingselementen afkomstig uit Parijse appartementen en Franse landhuizen, uit kastelen en burchten. Daar heeft hij zich voor mijn komst mee beziggehouden, met het opkopen van historische bouwmaterialen voor de francofiële architecten die klant zijn van zijn winkel in Atlanta. Hij heeft genoeg gekocht om er een hele scheepscontainer mee te kunnen vullen.

Hij werpt zijn zonnebril op tafel en draait zijn telefoon met het scherm naar me toe. ‘Ha, knapperd. Moet je dit toch eens zien.’

Ik leun voorover en kijk, waarbij het hangertje in de vorm van een hart, dat Adam me in Venetië heeft gegeven, meebeweegt. ‘Wat is het?’ Ik zie een bewerkt stuk steen, matwit en glanzend goud.

‘Het is het lijstwerk van een muur. Dat is vierentwintigkaraats bladgoud en het is origineel, wat een wonder is, als je nagaat hoe oud het is. Laatnegentiende-eeuws, gered uit een huis dat ooit het eigendom was van een industriële familie. In de jaren dertig van de vorige eeuw, in de crisistijd, hebben ze het grootste deel van hun bezittingen verkocht. Weet je hoe ze de eerste verdieping van een chique Parijse woning noemen? De bel-etage. Antoine heeft me dat verteld.’

‘Wie is Antoine?’

‘Antoine Bernard. Hij heeft net zo’n winkel als ik, in het achtste arrondissement. Ik heb hem een paar jaar geleden leren kennen op de markt in Saint-Ouen. Hij houdt voor mij zijn ogen open voor stukken als deze, die voor de Fransen niets bijzonders zijn, maar waar Amerikanen flink voor willen betalen.’ Met een

laatste blik op zijn scherm tikt hij het beeld weg. ‘In ieder geval, ik heb er acht gekocht.’

‘Voor een prikkie, of niet?’

Hij werpt me een schuine glimlach toe. ‘Hoe weet je dat?’

‘Dat kan ik zien aan hoe je kijkt.’

‘Hoe kijk ik dan?’

Zijn ogen stralen en schitteren, en zijn wangen lichten roodglimmend op.

‘Je kijkt trots en tevreden, en ook een beetje verbijsterd, allemaal tegelijk. Zo kijk je ook na een extatisch...’ Ik grijns en trek een wenkbrauw op maar zeg het niet hardop.

‘O, je bedoelt een orgasme?’ Zijn stem klinkt een decibel harder dan nodig is. ‘Een echt extatisch orgasme?’

Sst, gebaar ik, met een waarschuwend blik in de richting van het stel naast ons, dat een stuk tarte tatin deelt.

‘Dit is Parijs, Stella. Als je ergens het woord “orgasme” hardop kunt zeggen, dan is het wel hier.’ Hij spreekt het weer nadrukkelijk uit, met een brede grijns. Niet het soort glimlach dat passend is voor terrasjes of antiekwinkels. ‘Maar je hebt geen ongelijk. Het sluiten van een goede deal heeft wel wat weg van seks. Eenzelfde soort opbouw van spanning en adrenaline, eenzelfde soort ontlasting van endorfine wanneer je scoort.’

Een knappe blonde serveerster met een tatoeage op haar bovenarm van een zwerm fladderende vlinders brengt ons onze bestelling, meer dan we met z’n tweeën ooit op kunnen: galettes met wilde paddenstoelen, artisjok en kruidige chèvre, en *à la florentine* met bladspinazie en gesmolten kaas. Ik leun achterover terwijl Adam zijn eerste happen neemt. Ik glimlach wanneer ik het soort waarderende geluiden hoor die ik ook maakte toen ik hier voor het eerst at.

‘Je hebt niet overdreven,’ zegt hij wanneer hij ze allemaal heeft geproefd. ‘Deze galettes zijn echt uitzonderlijk lekker.’

Ik denk aan de talloze dingen die we moeten doen wanneer we weer thuis zijn. Al het werk voor de winkel dat is blijven liggen en

waar Adam uren aan kwijt zal zijn, de inzamelingsactie die morgenavond plaatsvindt en waarvoor ik de catering zou helpen verzorgen, de was die moet worden gedaan, het gras dat moet worden gemaaid, de berg post die moet worden uitgeplozen. Denkend aan al die dingen zou ik willen dat we hier konden blijven.

Adam zet zijn mes in de paddenstoelengalette en snijdt er opnieuw een royaal stuk van af. ‘Vertel, wat was jouw topfavoriet?’

Het is iets wat we vaker doen – aan het eind van een dag, een ervaring, een reis – datgene noemen wat ons het meest is bijgebleven, datgene wat de meest gekoesterde herinnering zal worden. Ik hoef er niet eens over na te denken.

‘Dat is makkelijk. Dat jij in Amsterdam door die fietser bijna omver werd gereden. Je gilte als een klein meisje.’

Zelfs nu, weken later, moet ik giechelen als ik er weer aan terugdenk. In de veronderstelling dat het een voetpad was, stapte Adam zonder uitkijken het fietspad op dat onder het Rijksmuseum door voert. De luid bellende fietser, het geschreeuw en gewapper met armen van Adam terwijl hij opzijsprong. Ik heb hem nog nooit zo snel zien bewegen.

‘Die rotzak kwam vanuit het niets op me afgesjeesd en ik weet wel bijna zeker dat het een elektrische fiets was. Ik snap niet dat die dingen zijn toegestaan. Hij moet wel tachtig kilometer per uur hebben gereden.’

‘Nederlandse fietsers en trams, ik heb je nog zo gezegd daar extra voor uit te kijken.’ Ik neem een hap artisjok en kijk hem grijnzend aan. ‘Wat was die van jou?’

Hij neemt een moment de tijd om erover na te denken. Zijn blik glijdt over het plein, dwaalt omhoog langs de gebouwen aan de overkant, blijft hangen bij het mooiste. Op de eerste verdieping worden de ramen geopend, de vitrage bolt op in de wind.

‘Je zou denken dat het clichés zijn. De plekken waar we zijn geweest, bedoel ik. Plekken die we allebei al eerder hebben gezien en die zo herkenbaar zijn, die in alle reisgidsen genoemd worden als plekken die je absoluut gezien moet hebben, waar iedereen

foto's van post op zijn socialemedia-accounts. De Notre-Dame, de Amsterdamse grachten, de pastelkleurige bouwwerken langs de Italiaanse kust. Je weet dat het toeristenvallen zijn, maar wanneer je er eenmaal bent, maakt dat niet meer uit. Het is er precies zoals je had gedacht dat het er zou zijn, en tegelijkertijd is het het mooiste wat je ooit hebt gezien.'

Ik luister zonder iets te zeggen, want hoe vaak heb ik niet geprobeerd uit te leggen waarom mijn bloed sneller stroomt, waarom mijn hart krachtiger slaat wanneer ik in het buitenland ben? Ontelbaar vaak. Voor mij schuilt de aantrekkingskracht van plekken ver weg in wat het diep vanbinnen, op gevoelsniveau, met me doet. Ik heb daar nooit de woorden met het juiste gewicht voor kunnen vinden. En Adam spreekt ze gewoon uit. Zonder dat hij daar ook maar enige moeite voor hoeft te doen, weet hij welke woorden dat gevoel precies uitdrukken.

Met een zucht staar ik uit over het plein, waar de zonnestralen zich een weg banen door het bladerdak van de bomen, en het gras en de straatkeien goud kleuren. 'Zullen we nog een nachtje blijven?'

'Ik wou dat het kon.'

'Ik wou dat we hier altijd konden blijven.'

Adam strekt zijn arm uit over tafel, pakt de halsketting beet die hij me in Venetië heeft gegeven, met het in diamanten gevatte bloedrode hart van glas, en trekt zachtjes mijn gezicht dichterbij dat van hem. 'Ik heb me trouwens bedacht,' zegt hij zonder mijn blik of de ketting los te laten. Hij kijkt me aan met van die ogen die me in vuur en vlam zetten. We zijn nu drie jaar getrouwd en vier jaar samen, maar die vonk die tussen ons overslaat heeft niets aan kracht ingeboet.

'Jij bent het,' zegt hij.

Mijn hart maakt een sprongetje. 'Ik ben wat?'

'Mijn topfavoriet. Elk moment van de afgelopen drie weken samen met jou. *Je t'aime à la folie.*'

Nog zo'n grappige Franse zegswijze: ik hou gekmakend veel van je.

Ik glimlach en we kussen elkaar. Het is het soort kus dat je in films ziet, twee geliefden omringd door drukte die elkaar kussen op een Parijs terras alsof ze daar slechts met z'n tweeën zijn. Ik hou ook gekmakend veel van mijn man.

In de weken en maanden die volgen op dit perfecte moment bedenk ik me ook. De topfavoriet van Adam – elk moment van de drie weken die we, kriskras reizend door Europa, samen hebben doorgebracht – zal ook mijn topfavoriet worden. De hele verrukkelijke reis mijn allerdierbaarste herinnering.

Elk moment ervan, tot wat er vervolgens gebeurde.

2

‘Shit.’ We zijn bijna aan het andere eind van de steeg wanneer Adam plotseling stilstaat. Hij bevoelt zijn borstzakken, zijn broekzakken, de bovenkant van zijn hoofd. ‘Ik heb mijn zonnebril op tafel laten liggen.’

De zonnebril die we in Italië hebben gekocht omdat hij zijn vorige ergens in Spanje was vergeten, op een ander zonnig terras. De Italiaanse bril is een goedkoop, lelijk exemplaar, van de eerste de beste winkel die we tegenkwamen. Het was er zo volgepakt met spullen dat ook de stoep buiten als winkelruimte diende. Stapels emmertjes en schepjes en opblaas speelgoed, netten met ballen, rekken met flipflops en plastic zonnebrillen in elke denkbare kleur. Adam had een zwarte van het rek geplukt en betaald zonder hem te hebben gepast. Hij is te smal voor zijn gezicht en staat scheef op zijn neus.

Ik haak mijn arm door die van hem en geef een rukje in de richting die we op gingen. ‘Je krijgt van mij een nieuwe op het vliegveld. Een móóie.’

Maar Adam blijft stokstijf staan. Hij schudt zijn hoofd en gebaart met zijn duim over zijn schouder. ‘Die raak ik ook alleen maar kwijt. En ik wil déze houden.’

‘Wat kostte hij, zes euro? Je hebt hem betaald met het kleingeld in mijn portemonnee.’

‘Dus? Ergens in China heeft een kind zijn pietepouterige best moeten doen om die bril in elkaar te schroeven. Het is mijn favoriete souvenir.’ Hij glimlacht. ‘Ik heb heel prettige herinneringen aan die middag op het strand.’

De Italiaanse zon warmde onze huid, het kiezelzand onder ons gedeelde badlaken vormde zich naar onze lichamen, de geur van kokosolie, de smaak van citroenijs, en wij die daar als een stel tieners met elkaar lagen te flirten. Het was er boordevol mensen die dag, een en al muziek en gelach en joelende kinderen, maar voor ons was het niet meer dan ruis op de achtergrond. *Farei qualsiasi cosa per te*, fluisterde Adam me op een gegeven moment toe. Zijn adem kietelde mijn hals en ik plaagde hem met zijn Duolingovaardigheden. Hij zei dat ik hem niet zou uitlachen als ik wist wat die woorden betekenden. *Farei qualsiasi cosa per te*: er is niets wat ik niet voor je zou doen. Waarop hij me mee terugnam naar het hotel om me dat te bewijzen.

Ik lach en sla hem speels op zijn buik, die zo plat is als een galette, ook al heeft hij er net vier gegeten. ‘Wat ben je toch een heerlijke softie, jij. Goed dan, kom, dan gaan we terug.’

We hebben pas een paar stappen gezet, of hij blijft opnieuw staan. Hij checkt de tijd op zijn telefoon. Ik ken hem, dus ik kijk mee.

‘Het is nog geen kwart voor één,’ zeg ik, want ik weet al wat hij denkt. ‘Dat betekent dat we nog meer dan vier uur hebben voordat ons vliegtuig vertrekt. Het hotel is drie straten verderop. Daar kunnen we makkelijk om één uur zijn, ook zonder haasten. We hebben ruim de tijd.’

Hij is zo lief om te doen alsof hij daarover nadenkt, ook al kan ik aan zijn strakke lippen zien dat hij zijn plan al heeft getrokken, volgens zijn eigen mentale tijdschema.

‘Misschien. Maar we moeten nog wel onze spullen van boven halen.’

‘Alles is al ingepakt. De koffers staan klaar naast de deur.’

‘Behalve wat we in de kluis hebben liggen.’

Onze paspoorten, wat sieraden, een paar duizend in contanten omdat Adam net zo ouderwets is als zijn dierbare antiek. Hij weigert ergens naartoe te gaan zonder contant geld voor noodgevallen, genoeg voor in ieder geval een week.

‘Het is een kwestie van seconden om die kluis te legen, en de

luchthaven is maar een halfuur rijden, heeft de portier gezegd. Een halfuur met druk verkeer, en dat is er waarschijnlijk niet rond deze tijd van de dag, zei hij erbij.'

'Waarschijnlijk. Hij zei: waarschijnlijk.'

Ik slik een zucht in, meer gefrustreerd door mezelf dan door Adam, want dit is niet bepaald nieuw voor ons. Ook al heb ik dit uitje met een zeer ruime marge ingepland. Ook al weet ik dat wanneer Adam tijdsdruk ervaart, rationele argumenten niets uitmaken. Mijn man is niet iemand die op tijd wil zijn. Hij is iemand die te vroeg wil zijn omdat hij er niet tegen kan om te laat te komen, nergens voor, zelfs niet voor een feestje.

Hij strekt zijn hand uit en verstrengelt zijn vingers met die van mij. 'Ik ben een vreemde snuiter, dat weet ik. Maar doe het voor mij, alsjeblieft, de verdeel-en-heersstrategie? Ik zal rennen.'

Ik moet lachen. 'Zullen we het zo doen dat jij op je gemak naar het eethuisje terugloopt om je zonnebril te halen, terwijl ik doorloop naar het hotel om onze bagage naar beneden te brengen en de kluis leeg te maken. Tegen de tijd dat jij er ook bent, is de portier alles al in de kofferbak van een taxi aan het laden.'

'Dank je wel.' Hij pakt de halsketting beet die op mijn borst rust en trekt me daaraan naar zich toe om me een kus te geven. 'Tot over tien minuten bij het hotel.'

'Zeker weten.' Ik zie hem met een vaartje de andere kant op gaan en ik roep hem nog achterna: 'Je hoeft echt niet te rennen.'

Hij lacht en steekt wuivend een hand op. 'Jawel, dat weet je.'

En dan ineens is hij uit het zicht verdwenen.

In tegenstelling tot mijn door tijdschema's geobsedeerde man neem ik alle tijd.

De steeg komt uit op de rue Saint-Sulpice en ik loop een stukje de verkeerde kant op om bij het zebrapad over te steken naar de zonnige kant van de straat. Ik blijf even staan voor een etalage met een toren van macarons, schuimkoekjes in een bonte verzameling kleuren. Bij de geur van vanille, boter en suiker loopt het water

me in de mond, maar ik ga niet naar binnen. Adam is ook dol op macarons, maar als hij eerder in het hotel terug is dan ik, zal hij daar nooit meer over ophouden.

Voor me torent de Église Saint-Sulpice boven alle gebouwen uit. Ik blijf stilstaan op de stoep en scherm mijn ogen af voor de zon om het koepeldak te bewonderen. Het is mijn favoriete kerk in Parijs, veel interessanter dan de populairdere Notre-Dame of Sacré-Coeur, en veel minder toeristisch. Een paar dagen geleden heeft Adam me uitgelegd hoe de zonnewijzer werkt. Wanneer de zon haar stralen door een speciale opening in de glas-in-loodramen laat vallen is het precies twaalf uur 's middags en licht de in de vloer verzonken messing lijn op, waarna de kerkklokken beginnen te luiden. Ik heb hem niet verteld dat ik dat al wist, omdat ik er ooit al een keer stipt om twaalf uur was geweest.

Zoals ik hem ook niet heb verteld dat ik hem zonder Google Maps te hoeven raadplegen naar de beste plek zou kunnen leiden van waaruit je bij het vallen van de avond de Eiffeltoren kunt zien oplichten. Of dat ik zonder enige aarzeling vanaf ons hotel de weg weet naar het place Vendôme. Of dat ik ooit kind aan huis was in elke 'place to be' in deze stad – de restaurants met maandenlange wachtlijsten, de nachtclubs met rijen wachtenden tot een straat verderop, de designerwinkels die maar enkele exemplaren van het nieuwste felbegeerde model tas voorradig hadden, maar mij er met één bungelend aan mijn arm lieten vertrekken. Voor mij waren er in Parijs geen wachtrijen of wachtlijsten, maar dat was jaren geleden, in een leven voordat ik Adam heb leren kennen.

'Excusez-moi.'

Het is een vrouw. Zijden jurk, functionele leren pumps, een donzige witte poedel aan een oranje riem. De belichaming van Parijse chic, met licht afhangende schouders vanwege haar leeftijd. Met een glimlach op mijn gezicht stap ik aan de kant om de twee alle ruimte te geven.

Ik heb eens op een nachtvlucht van JFK naar Marrakech zware turbulentie meegemaakt. De airbus waarin ik zat werd zo heftig

heen en weer geschud dat ik op de grond werd gesmeten. Dat is het eerste waaraan ik denk wanneer ik de grond onder me voel bewegen. Het is eenzelfde soort schok die ik nu ervaar, wanneer ik door een golf samengebalde lucht tegen het gebouw achter me word geblazen. Het ene moment sta ik daar gewoon op de stoep, te kijken naar de vrouw en haar hond die langs me lopen, en het volgende moment sla ik met een harde smak tegen een stenen muur. De pijn schiet vanuit mijn schouder door naar mijn arm en mijn rug. Ik hoor een schreeuw voordat ik me realiseer dat ik het ben die schreeuwt.

Ik duw mezelf plat tegen het gebouw, wachtend tot de grond ophoudt met beven. Met mijn vingers zoek ik naar houvast langs de gladde gevel. Mijn brein probeert te bevatten wat er zojuist is gebeurd.

Een aardbeving?

Nee, dat kan het niet zijn. Mijn oren suizen, niet alleen door luchtverplaatsing maar door een daverende klap. Een dreun die de grond deed schudden en mij achteruit heeft geblazen. Ik snak naar adem wanneer het tot me doordringt. O mijn god. Het was een explosie.

Een paar passen bij me vandaan staat de poedel in paniek te blaffen en om zijn baasje heen te dansen. De oudere vrouw ligt languit met haar gezicht naar beneden op de stoep. Zodra het gekef tot me doordringt, word ik overspoeld door alle overige geluiden om me heen. Gillende mensen. Loeiende autoalarmen. En, in de verte, sirenes.

Ik duw mezelf los van de muur en snel naar haar toe. *‘Madame, ça va?’*

Eerder iets wat je ter begroeting vraagt – hoe gaat het met u? – dan een bezorgd ‘gaat het?’, maar ik kan niet op het Franse woord voor ‘pijn’ komen.

Verderop valt het glas van een bushokje uiteen in een regen van kleine stukjes, die zich als glaskralen over de stoep en straat verspreiden. In het zonlicht schitteren ze als diamanten.

De vrouw reageert niet. Ik pak de riem beet en trek de hond bij zijn baasje vandaan, waarna ik me over haar heen buig. In gedachten ga ik na wat je ook alweer als eerste moet doen om hulp te bieden in een noodsituatie. Proberen vast te stellen wat het slachtoffer mankeert. Is haar hoofd geraakt? Is ze gewond aan haar nek of ruggengraat? Ik kijk naar haar ledematen, die alle kanten op steken. Naar haar schouders, die lichtjes op en neer gaan. Ze ademt gelukkig. Maar is ze bij bewustzijn?

Het kan in deze situatie meer kwaad dan goed doen om haar op haar rug te rollen. Ik heb genoeg eerstehulpcursussen gevolgd om dat te weten. Bovendien is ze van een leeftijd waarop botten maar al te makkelijk breken, zelfs bij een lichte val, en dit was verre van licht. Het was een keiharde smak tegen het beton.

Ik kijk om me heen, zoekend naar hulp. Een man stapt verbijs-terd uit zijn auto, die dwars op straat staat, alsof hij zo hard op de rem heeft getrapt dat het voertuig in een slip is geraakt. Een eindje verderop zetten drie mensen het op een rennen.

Geen hulp dus.

Ik richt mijn aandacht weer op de vrouw. In gedachten ga ik de reeks vervoegingen langs van het werkwoord ‘breken’ – *casse, casses, casse, cassons, cassez, cassent* – wanneer ik haar hoor kreunen. Ze rolt op haar zij en de hond springt blij op haar af. Hij likt haar wangen, die vies zijn van het straatvuil en uitgesmeerde lippenstift; gelukkig geen bloed.

‘Godzijdank,’ breng ik uit, en meer heeft ze niet nodig. Ze begint in het Frans te ratelen, iets over een zus en een lunchafpraak en daartussendoor een woord waar mijn nekharen van overeind gaan staan: *terroristes*.

Is dat wat dit was, een terroristische aanslag? Jezus!

Wapperend met een hand met een perkamentachtige huid gebaart ze me haar te helpen overeind te komen. Ik ondersteun haar voorzichtig voor het geval ze iets heeft gebroken. Haar handen zijn geschramd en er loopt een dun spoortje bloed langs haar scheenbeen. Omdat er maar geen einde komt aan de waterval van Franse

woorden uit haar mond, waar ik nauwelijks iets van begrijp, vermoed ik dat ze een lichte shock heeft.

‘Engels?’ vraag ik, maar ze hoort me niet eens. Ik laat haar maar doorbazelen, terwijl de gedachte aan dat onheilspellende woord me niet loslaat. *Terroristes*.

Zo lang geleden is het niet dat deze stad door een reeks aanslagen is getroffen, waarvan de eerste gericht was tegen een tijdschrift dat een cartoon had gepubliceerd die als beledigend was ervaren. Ik herinner me nog de posters overal in de stad en op elke website met de tekst: *Je suis Charlie*. Voor Pariijzenaars zoals deze vrouw, mensen die de verschrikkingen hebben beleefd, zullen die gebeurtenissen nog vers genoeg in het geheugen liggen om meteen in de tijd terug te worden geworpen.

Ik zie het op de gezichten van de mensen op straat, aan hoe ze met weggedoken hoofden uit winkels en uit ramen gluren. Niet op de manier van: wat is er aan de hand? Maar als om te zeggen: alweer? Met een mengeling van berusting en afschuw.

Ik draai langzaam in de rondte en neem het straatbeeld in me op. De stilstaande auto’s, het zonnige plein, de eeuwenoude bouwwerken van baksteen en kalksteen. Als de dreun niet nog steeds in mijn lichaam nawerkte, als de gehavende oudere dame niet met haar poedel wegstropelde, had ik kunnen denken dat ik me het had verbeeld. De kerkklokken beginnen plechtig galmend te luiden. Het is één uur. Het tijdstip waarop ik bij het hotel zou klaarstaan om Adam op te wachten.

Door beginnende angst overvallen pak ik mijn telefoon om hem te bellen. Hij gaat vier keer over voordat ik naar zijn voicemail wordt doorgeschakeld.

‘Lieverd, bel me. Er was net een grote explosie en ik wil je stem horen. Ik hou van je. Bel me.’

Ik hang op en stuur er nog een berichtje achteraan, in hoofdletters: BEL ME.

Ik laat de telefoon weer in mijn tas glijden en draai me in de richting waar ik vandaan kom. De richting waaruit Adam te-

voorschijn zou moeten komen na het halen van zijn zonnebril. Ik staar ingespannen de fraaie straat in en verwacht half en half hem mijn kant op te zien rennen, zijn gezicht getekend door angst en opluchting. Er steekt een wind op die de bladeren van de bomen in beweging brengt. Maar voor de rest is het stil en leeg op straat.

Te leeg.

Dan zie ik het: een dikke zuil van rook die naar de helderblauwe hemel opstijgt. Die als een zwart spook boven de boomtoppen en de zinken daken oprijst, een deinende veeg roet en vuur.

Ik zie het, en ik begin te rennen.